

สรุปบทเรียน
หลักสูตร แนวทางและแนวปฏิบัติการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ (Open Government Data Guideline)

โดย นางสาวศิริวรรณ คอสน์เทียะ ตำแหน่ง เจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติงาน
ฝ่ายบริหารทั่วไป สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๓

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางและแนวปฏิบัติการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ
๒. เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำความรู้เกี่ยวกับแนวทางและแนวปฏิบัติการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐไปประยุกต์ใช้ในการทำงานได้

เนื้อหาหลักสูตร

ข้อมูลเปิดภาครัฐ คือ อะไร

ข้อมูลที่หน่วยงานของรัฐต้องเปิดเผยต่อสาธารณะ ตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการในรูปแบบข้อมูล ดิจิทัลที่สามารถเข้าถึงและใช้ได้อย่างเสรี ไม่จำกัดแพลตฟอร์ม ไม่เสียค่าใช้จ่าย เผยแพร่ ทำซ้ำ หรือใช้ประโยชน์ได้โดยไม่จำกัดวัตถุประสงค์

ประเภทความสัมพันธ์ของข้อมูล

ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ข้อมูลปริมาณมหาศาลที่สามารถเก็บและใช้เพื่อนำมาวิเคราะห์ประมวลผล และใช้ประโยชน์ในแง่มุมต่างๆ ได้ โดยหนึ่งในข้อมูลขนาดใหญ่นั้นจะมีประเภทของข้อมูลที่มีชื่อว่า ข้อมูลเปิดและข้อมูลภาครัฐอยู่ด้วย

ข้อมูลเปิด (Open Data) เป็นข้อมูลที่เปิดเผยให้ทุกคนสามารถเข้าถึงได้อย่างเสรี และเป็นส่วนหนึ่งของข้อมูลขนาดใหญ่

ข้อมูลภาครัฐ (Public Sector Information) เป็นข้อมูลที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐ และเป็นส่วนหนึ่งของข้อมูลขนาดใหญ่

ข้อมูลเปิดภาครัฐ (Open Government Data) เป็นข้อมูลเปิดที่หน่วยงานของรัฐต้องเปิดเผยต่อสาธารณะ

ข้อมูลที่มีคุณค่าสูง (High Value Datasets) ข้อมูลเปิดทุกประเภทที่มีลักษณะตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้มานำเสนอบนเว็บไซต์ศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ โดยชุดข้อมูลแบ่งออกเป็นมุมมองของผู้ให้ข้อมูล และมุมมองของผู้ใช้ข้อมูลนำไปใช้ประโยชน์ได้มากกว่าข้อมูลเปิดทั่วไป เป็นข้อมูลที่สามารถเพิ่มความโปร่งใสของรัฐบาลได้ มีความต้องการสูง และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

การเตรียมข้อมูลเพื่อเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ

การพิจารณาคุณลักษณะข้อมูลเปิดภาครัฐ ๑๐ ประการ

๑. สมบูรณ์ (Complete) ข้อมูลเปิดต้องพร้อมใช้งาน และไม่เป็นข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลความมั่นคง หรือมีข้อยกเว้นในการเปิดเผยข้อมูล ข้อมูลจะต้องครบถ้วน สมบูรณ์ ไม่ขาดหายไปบางส่วน
๒. ปฐมภูมิ (Primary) ข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลโดยตรง ไม่มีการปรับแต่ง หรืออยู่ในรูปแบบข้อมูลสรุป

๓. เป็นปัจจุบัน (Timely) ข้อมูลต้องเป็นปัจจุบัน และเปิดเผยในเวลาเร็วที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ เพื่อเพิ่มประโยชน์ให้กับผู้ใช้ข้อมูล เป็นข้อมูลที่ปรับปรุงล่าสุด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความถี่ในการปรับปรุงตามเมทาดาทาด้วย โดยหากเป็นข้อมูลที่ต้องปรับปรุงทุกวัน จะต้องมีการกำหนดเวลาที่จะปรับปรุงชัดเจน

๔. เข้าถึงได้ง่าย (Accessible) ข้อมูลต้องเข้าถึงได้ง่าย ผู้ใช้ข้อมูลสามารถค้นหา เข้าถึง และใช้งานชุดข้อมูลได้ หลายช่องทาง สามารถเข้าใช้งานได้ง่าย ผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงานที่เปิดเผย หรือผ่านทาง Data.go.th หรือ ผ่านทั้งสองช่องทาง โดยที่ชุดข้อมูลจะต้องเหมือนกันทุกประการ

๕. อ่านได้ด้วยเครื่อง (Machine-readable) ข้อมูลต้องมีโครงสร้าง สามารถอ่านได้ด้วยเครื่อง และนำข้อมูลไปใช้งานต่อได้ ข้อมูลที่อยู่ในรูปแบบที่คอมพิวเตอร์สามารถประมวลผลได้ ตัวอย่างรูปแบบไฟล์ ได้แก่ CSV RDF XML JSON เป็นต้น

๖. ไม่เลือกปฏิบัติ (Non-discriminatory) ผู้ใช้ข้อมูลต้องสามารถนำข้อมูลไปใช้ได้อย่างอิสระ โดยไม่ต้องระบุตัวตน หรือเหตุผล ของการนำไปใช้งาน ชุดข้อมูลเปิด ไม่จำเป็นต้องลงทะเบียนเพื่อใช้งานก็สามารถดาวน์โหลด ไปใช้งานได้ทันที และสามารถนำไปใช้ได้อย่างไม่จำกัด ไม่จำเป็นต้องบอกว่า จะเอาไปทำอะไร

๗. ไม่จำกัดสิทธิ (Non-proprietary) ข้อมูลต้องอยู่ในรูปแบบมาตรฐานเปิดที่สามารถใช้ได้หลายแพลตฟอร์ม และต้องไม่ถือครองกรรมสิทธิ์หลังจากนำข้อมูลเปิดไปใช้ประโยชน์ ควรอยู่ในรูปแบบเปิด ไม่ว่าจะใช้ OS ของอะไรก็ตาม (Mac Windows Linux) ต้องสามารถเปิดใช้งานได้

๘. ปลอดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (License-free) ข้อมูลต้องไม่ขัดต่อกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า หรือความลับทางการค้า สามารถใช้ได้โดยไม่ต้องขออนุญาตใคร ไม่โดนเรียกเก็บค่าทรัพย์สินทางปัญญา ไม่ผิดกฎหมาย

๙. คงอยู่ถาวร (Permanence) ข้อมูลต้องสามารถใช้งานได้ตลอดเวลา และมีการควบคุมการเปลี่ยนแปลงของชุดข้อมูล หากมีการย้ายเครื่องเซิร์ฟเวอร์หรือแพลตฟอร์ม ต้องไม่ทำให้ข้อมูลที่อยู่ในฐานข้อมูลหายไป

๑๐. ไม่มีค่าใช้จ่าย (Free of charge) ผู้ใช้ข้อมูลต้องไม่เสียค่าใช้จ่ายในการเข้าถึงข้อมูลฟรี ไม่มีค่าใช้จ่าย ไม่มีการเก็บค่าใช้งานจากผู้ใช้

ประเมินความพร้อมของการเปิดเผยข้อมูล

ก่อนเข้าสู่ขั้นตอนถัดไป หรือกระบวนการเตรียมการเปิดเผยข้อมูล จะต้องประเมินความพร้อมของการเปิดเผยข้อมูลภายในหน่วยงาน โดยจะประเมินจาก ๕ กิจกรรมนี้

๑. การบริหารจัดการข้อมูลเปิด จัดทำแผนในการบริหารจัดการและเปิดเผยข้อมูล

๒. การสร้างองค์ความรู้และทักษะ จัดกิจกรรมส่งเสริมการเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐภายในหน่วยงาน

๓. การสนับสนุนและส่งเสริมการนำข้อมูลไปใช้ ส่งเสริมให้เกิดการนำข้อมูลไปวิเคราะห์เพื่อสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ

๔. งบประมาณ กำหนดงบประมาณที่จำเป็นต่อการเปิดเผย

๕. การกำหนดกลยุทธ์ กำหนดแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน

ขั้นตอนการเปิดเผยข้อมูล

มี ๑๐ ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ ๑ : หน่วยงานต้องสำรวจข้อมูลที่มีในปัจจุบัน ว่ามีการทำธรรมาภิบาลข้อมูลแล้วหรือไม่ หากยังไม่ได้ทำ ให้ทำธรรมาภิบาลข้อมูลก่อน แล้วคัดข้อมูลสาธารณะออกมา

ขั้นตอนที่ ๒ : พิจารณาชุดข้อมูลที่จะนำมาเปิด หลังจากได้ “ข้อมูลสาธารณะ” มาแล้ว ก็ต้องมาระบุชุดข้อมูลที่จะนำไปเปิดเผย ว่าเป็นชุดข้อมูลประเภทใด มีความสำคัญอย่างไร และนำไปใช้ในทิศทางใด โดยพิจารณาตามลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้

: กฎหมายกำหนดให้เปิดเผย เช่น ข้อมูลแผนงาน โครงการ สัญญา สัมปทาน

: เปิดตามภารกิจของหน่วยงาน เช่น ข้อมูลเชิงสถิติการให้บริการ
: มีประโยชน์ต่อผู้พัฒนา ในการนำไปพัฒนาบริการภาครัฐ เช่น ข้อมูลสถิติต่าง ๆ
: สร้างความโปร่งใส คือ ผู้ใช้สามารถนำไปวิเคราะห์เพื่อป้องกันการทุจริต เช่น ข้อมูลด้านงบประมาณ ค่าใช้จ่ายของภาครัฐ และการจัดซื้อจัดจ้าง
: มีประโยชน์ต่อกลุ่มผู้ใช้งาน เช่น ข้อมูลการจดทะเบียนบริษัท ข้อมูลการขนส่ง ข้อมูลการเกิดอาชญากรรม

ขั้นตอนที่ ๓ : จัดลำดับความสำคัญ คือ การจัดลำดับความสำคัญ เนื่องจากหากมีจำนวนชุดข้อมูลเปิดภาครัฐ จำนวนมาก ทำให้ไม่สามารถเปิดเผยได้พร้อมๆ กัน จึงต้องจัดลำดับความสำคัญในการเปิดเผย โดยพิจารณาจากหลักเกณฑ์ต่อไปนี้

- : คุณค่าของแต่ละชุดข้อมูล
- : คุณภาพของชุดข้อมูล
- : การบริหารจัดการของชุดข้อมูลเปิด

ขั้นตอนที่ ๔ : การรวบรวมจัดทำชุดข้อมูล ต้องรวบรวมชุดข้อมูลจากหลายแหล่ง หลายรูปแบบ เพื่อตรวจสอบว่าเป็นข้อมูลที่สามารถเปิดเผยได้ และจัดทำเป็นชุดข้อมูลที่ถูกต้อง

ขั้นตอนที่ ๕ : การจำแนกประเภทข้อมูลและตัวอย่าง การจำแนกประเภทของชุดข้อมูลตามหมวดหมู่ที่กำหนด และจัดประเภทขึ้นความลับของชุดข้อมูลให้เป็นไปตามธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐ

ตัวอย่างการพิจารณาการเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐ

- : เช่น ข้อมูลเปิดตาม พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารฯ ใช่หรือไม่
- : เช่น ข้อมูลเกี่ยวข้องกับความมั่นคงฯ ใช่หรือไม่
- : เช่น เป็นข้อมูลส่วนบุคคลหรือไม่

ขั้นตอนที่ ๖ : การเตรียมพร้อมก่อนนำเผยแพร่

: ชุดข้อมูลอยู่ในรูปแบบเปิด มีการกำหนดรูปแบบของชุดข้อมูลเปิดในแต่ละประเภท เพื่อให้ผู้ใช้ข้อมูลสามารถนำไปใช้งานได้สะดวกมากขึ้น เช่น เปิดเผยข้อมูลบนเว็บไซต์ได้ทุกรูปแบบ และสามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ได้โดยไม่ต้องขออนุญาตจากหน่วยงานของรัฐ :

: แปลงไฟล์ชุดข้อมูล แปลงไฟล์ได้โดยไม่ต้องผ่านการตรวจสอบคุณภาพ ความต้องกัน และมีมาตรฐาน ให้อยู่ในรูปแบบของข้อมูลเปิด เช่น ตัวอย่างวิธีการแปลงการแนบไฟล์ XML ในไฟล์เอกสาร PDF เพื่อประโยชน์ในการเปิดเผย

: กำหนดความถี่ กำหนดว่า ชุดข้อมูลนี้ต้องปรับปรุงหรือไม่ หากมี ความถี่เป็นอย่างไร จะใช้วิธีใดในการปรับปรุง

: จัดทำ Metadata ต้องมีการจัดทำเมทาดาทาเพื่อความสะดวกกับผู้ใช้งาน ซึ่งเป็นความต้องการขั้นต่ำในการเปิดเผยชุดข้อมูลเปิด

ขั้นตอนที่ ๗ : ต้องได้รับอนุมัติก่อน การเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐจะต้องได้รับอนุมัติจากหัวหน้าหน่วยงานของรัฐ หรือหัวหน้าของส่วนราชการ หรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจจากหัวหน้าหน่วยงานของรัฐในการเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐ

ขั้นตอนที่ ๘ : เปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐผ่าน ๒ ช่องทางหลักๆ คือ ๑) ผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงานเอง หากหน่วยงานของรัฐมีชุดข้อมูลที่เปิดเผยไปแล้ว ผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงานเอง ผู้รับผิดชอบในการนำข้อมูลเปิดของหน่วยงานสามารถ เชื่อม API มาที่ทางแพลตฟอร์มที่ สพร. มีให้บริการได้ ๒) ผ่านศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ หน่วยงานต้องดำเนินการเผยแพร่ชุดข้อมูลตามที่ศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐได้มีการกำหนดไว้ โดย สพร. ทาง (Data.go.th) เพื่อให้ทุกหน่วยงานสามารถนำข้อมูลที่สามารถเปิดเผยได้มาเปิดเผย

ขั้นตอนที่ ๙ : การวัดผล ต้องกำหนด แผนการวัดผล เพื่อนำผลการไปปรับปรุง และพัฒนา ข้อมูลเปิดภาครัฐอย่างต่อเนื่อง

ขั้นตอนที่ ๑๐ : การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง แก้ไข ปรับปรุง, เพิ่มชุดข้อมูลตามความต้องการของผู้ใช้, เพิ่มชุดข้อมูลตาม Trend โลก, กำหนดเป้าหมายให้เปิดเผยเพิ่มขึ้นในทุกๆ ปี, จัดทำ High Value Datasets เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีการเปิดเผยไปแล้วมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐผ่านศูนย์กลางข้อมูลเปิดภาครัฐ

การเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐ โดยผ่านทางแพลตฟอร์มของ สพร. (data.go.th) หรือ ศึกษาวิธีการนำเข้าข้อมูล จากคู่มือการใช้งาน Data.go.th API ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นการอำนวยความสะดวก ให้กับทั้งหน่วยงานของรัฐและผู้ใช้ข้อมูล ซึ่งทำให้หน่วยงานของรัฐไม่ต้องไปตั้งงบใหม่ เพื่อมาพัฒนาแพลตฟอร์มของตนเอง ผู้ใช้ข้อมูลสามารถมาใช้ข้อมูลจากแหล่งเดียวกันได้ และมี API สามารถเชื่อมข้อมูลที่เปิดเผยอยู่แล้ว ทำให้ไม่เกิดข้อมูลที่ซ้ำซ้อนและผิดพลาด

(นางสาวศิริวรรณ คอสันเทียะ)
เจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติงาน

ประกาศนียบัตร

ให้ไว้เพื่อแสดงว่า

ศิริวรรณ คอสันเทียะ

ได้ผ่านการอบรมด้วยระบบการเรียนออนไลน์ในบทเรียน

แนวทางและแนวปฏิบัติการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ (Open Government Data Guideline)

จำนวนชั่วโมงการเรียนรู้ 1:30 ชั่วโมง

โดยสถาบันพัฒนาบุคลากรภาครัฐด้านดิจิทัล
ภายใต้การดำเนินงานของสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน)
ให้ไว้ ณ วันที่ 28 สิงหาคม 2568

Ah.

(นางไอรดา เหลืองวิไล)

รองผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล

รักษาการแทนผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาบุคลากรภาครัฐด้านดิจิทัล

30d25bbe